

Oslo, 1.11.2016

Deputasjonsmøte Norsk Bibliotekforening, avdeling Oslo/Akershus

i Kultur- og utdanningskomiteen 2016 om Oslo Byråds forslag til budsjett for 2017 og økonomiplan 2017-2020.

Norsk Bibliotekforening er en fri, uavhengig landssammenslutning som har til formål å fremme utviklingen av bibliotek, dokumentasjons- og informasjonsvirksomhet. Lokallaget Oslo/Akershus (heretter NBF O/A) har om lag 1100 medlemmer.

Generelle rammevilkår

Tall fra bibliotekstatistikken 2015 viser følgende:

- Oslo bruker 14,38,- til medieinnkjøp per innbygger. Det er en økning på 2, 3 % fra 2014. Det er allikevel en vesentlig forskjell sett opp mot landsgjennomsnittet, 25, 49, - per innbygger.
- Besøk per innbygger er 3,33. Det er lavere enn landsgjennomsnittet på 4,34 besøk per innbygger.
- Årsverk per 1000 innbyggere er 0,30. Dette er noe lavere enn landsgjennomsnittet på 0,34 årsverk per 1000 innbyggere.

Selv om det i foregående år har blitt tilført friske midler til utviklingen av Deichmanske bibliotek mener NBF O/A det fortsatt er behov for økt satsing i neste års budsjett og i økonomiplanperioden. Vi ber om at biblioteket skjermes for Kulturetatens generelle rammekutt, totalt 1, 122 millioner kroner.

Byens nye storstue – Deichmanske bibliotek i Bjørvika

NBF O/A mener at etableringen av et nytt hovedbibliotek i Bjørvika vil bidra til å øke Oslos attraktivitet som kulturby og besøksmål. Det nye biblioteket vil bli en ny regional og nasjonal arena hvor kultur- og kunnskapsformidling står svært sentralt.

NBF O/A har fulgt prosessen med å realisere et nytt hovedbibliotek gjennom flere år. Vi beklager derfor vedtaket om at inntil 7000 av totalt 20.000 brutto kvadratmeter nå er satt av til utleie. Imidlertid er vi fornøyd med at det legges opp til utleie knyttet til «bibliotekrelatert virksomhet», at inntektskravet for utleie er redusert fra 50 til 20 millioner kroner og at bibliotekets funksjon i størst mulig grad skal opprettholdes.

NBF O/A vil følge den videre utviklingen nøye og ber samtidig om at både Kulturetaten og Deichmanske bibliotek involveres i prosessen med å finne egnede leietakere.

I Byrådets forslag til budsjett er det foreslått en justering av driftsfølggevirkning for nytt hovedbibliotek på 10, 9 millioner i 2017, 13, 1 millioner i 2018 og videre med 25, 1 millioner

fra 2019. Midlene vil sikre at Deichmanske bibliotek får etablert en organisasjon som kan overta og drifte de løsningene som er investert i applikasjonsprosjektet.

I byråds sak 26/13 ble driftsfølgevirkingen av et nytt hovedbibliotek i Bjørvika presentert med totalt 38, 1 millioner kroner fra 2017. I byråds saken lå det til grunn at utnyttelsesgraden er tilsvarende dagens drift på Hammersborg. NBF O/A mener imidlertid at kapasiteten i Bjørvika må utnyttes til fulle. Prognosene anslår at bygget har potensiale til å ha et besøk på over 2 millioner årlig. NBF O/A mener derfor at det nye hovedbiblioteket bør ha lengre åpningstider enn i dag, og at biblioteket også bør åpnes for innbyggerne på søndager. Vi ber derfor om at driftsfølgevirkingene kompenseres ytterligere for 2020 i henhold til ønskede åpningstider og besøksprognoser i det nye bygget.

Driftsfølgevirkinger av meråpne bibliotekfilialer

I tråd med Bibliotekmeldingen *Borgernes bibliotek* har Deichmanske bibliotek fra 2015 startet med innføring av meråpne filialer, til sammen 5 filialer så langt. Å gi tilgang til biblioteklokalene utover ordinær åpningstid gjør at befolkningen får et vesentlig bedre tjenestetilbud og at flere kan ta lokalene i bruk. Dette bekreftes gjennom besøkstall fra de filialene som nå har innført meråpent. Som eksempel kan nevnes Deichmanske bibliotek på Majorstuen som i perioden fra 2015 til 2016 har økt besøket med hele 54 %.

Oppgradering og utvidelse av eksisterende filialer og mer variert tjenestetilbud fører altså til økt bruk av bibliotekene. Men økt bruk medfører også økte kostnader. I Byrådets forslag til budsjett er det ikke tatt høyde for slike driftsfølgevirkinger, herunder større behov for sikkerhetstjenester, renhold og vedlikehold. NBF O/A er bekymret for at manglende friske driftsmidler vil gi et redusert tjenestetilbud eller at frekvensen på innføring av meråpne filialer ikke vil kunne opprettholdes i samme tempo som forutsatt i investeringsbudsjettet.

Gode skolebibliotek

Gode skolebibliotek bidrar til å utvikle barn- og unges leseferdigheter. Gode skolebibliotek gir bedre lesere og utvikler engasjerte, kritiske og tenkende mennesker. Opplæringsloven understreker at alle elever skal ha tilgjengelige skolebibliotek. NBF O/A mener at skolebibliotekene bør brukes systematisk og pedagogisk i opplæringen.

Deichmanske bibliotek har gjennom flere år vært en viktig yter overfor skolebibliotekene i Oslo og bidratt til å utjevne forskjeller i kvalitet og innhold. I bibliotekmeldingen fra 2014 legges det opp til pilotering av en bestiller/utføremodell, og hvor det skal utredes om Deichmanske bibliotek skal få det faglige ansvaret for skolebibliotektjenesten på permanent basis. Utredningen og arbeidet er nå igangsatt og både Deichmanske bibliotek og Utdanningsetaten har avsatt driftsmidler i prosjektet.

Imidlertid er det i Byrådets forslag til budsjett ikke lagt opp til ekstra prosjektmidler til gjennomføringen av dette prosjektet. NBF O/A minner om at dette er et omfattende utredningsarbeid, som må følges opp med friske midler dersom konklusjonen blir at Deichmanske bibliotek overtar ansvaret for skolebibliotekene i Oslo-skolen. Både Deichmanske bibliotek og skolene som deltar i prosjektet vil ha behov for midler til kompetanseutvikling, økte tidsressurser og testing av nye tjenester.

Lesefrø

Lesefrø er et språk- og lesestimuleringsprosjekt som ble satt i gang av Statens senter for arkiv, bibliotek og museum og Lesesenteret i Stavanger. To samarbeidskommuner med fire barnehager og tre bibliotek deltok i prosjektet bl.a. Holmlia filial i Oslo. Det flerspråklige bibliotek på Deichman var en annen viktig partner. Hovedmålet i Lesefrø var å drive språkstimulering med utgangspunkt i leseaktiviteter og bøker før barna nådde skolealder, med et særlig fokus på minoritetsspråklige. Kort oppsummert tilbyr Lesefrø-barnehager leseaktiviteter hver dag, og har Lesefrø som tema på foreldremøter og personalmøter. Barnehagene får et minibibliotek med bøker på norsk og på minoritetsspråk som er representert i den enkelte barnehagen. Bøkene brukes i barnehagen, og foreldre kan låne dem med hjem og lese sammen med barna sine. I tillegg blir de barnehageansatte fulgt opp faglig innen litteratur og formidling.

Tidlig innsats er avgjørende for å lykkes med språk- og lesestimulering. Forskning fra Danmark har funnet at språklige forskjeller som identifiseres i 16 mnd alderen også kan ses 10 år etter hos samme barn. NBF O/A ser, som Oslo kommune, på barn og unge som kanskje den aller viktigste målgruppen for bibliotekstjenester. Lesefrø er et tiltak som både engasjerer barnehagene og foreldrene til barna, noe som forsterker utbyttet og langtidseffekten.

I *Borgernes bibliotek* er det et uttrykt mål å tilby Lesefrø til alle barnehager i byen. Bydeler med stor andel minoritetsspråklige, som Alna og Grorud, vil ha særlig stort utbytte av et slikt prosjekt. I Byrådets budsjettforslag er ikke innføringen av Lesefrø som fast tjeneste medregnet. NBF O/A mener Lesefrø er en viktig investering i byens aller yngste, og understreker at det å fastsette midler til dette over tid vil sikre en solid og bredt tilbud til svært mange barn.

Vi håper at våre innspill er med å styrke biblioteksatsingen i årene som kommer. Kultur- og utdanningskomiteén kan gjerne ta kontakt med oss ved behov – også utover selve budsjettprosessen, NBF O/A imøteser en god dialog om bibliotekutvikling i Oslo i årene som kommer!

Vi ønsker Kultur- og utdanningskomiteen lykke til med det videre arbeidet.

Oslo, 1.11.2016

Norsk Bibliotekforening, avdeling Oslo/Akershus

Sunniva Evjen, leder
Heidi Hovemoen, styremedlem